יב: אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

ניכול כולה שית. נלמ דוקא כולה שית דהא צריך לצרוף תוך שם: **ולהך** לישנא דאדם טועה שעה ומשהו ניכול עד סוף חמש. אפי' טעה בשתי שעות היה יכול להקשות ניכול עד סוף חמש שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב: **בשית** חמה בי קרנתא קאי.

הקשה ריב"ל לאמר דאמר לר' יהודה דאמר אדם טועה אינון הטעות בשניהן אם כן אחד אומר כה' ואחד אומר בשבע אמאי עדותן בטלה כיון דאין הכירא בתחילת שם ז' נימא אמי דקאמר ה' בסוף ה' והאי דקאמר ז' בתחילת ז' ועובדא הוה בפלגא דשית וטעה כל אחד אחי שעה וי"ל דהא דקאמר שית חמה בי קרנתא קאי וטעו בין בתחילת שם ז' היינו אמן דלכל מסור אבל עדות מסורה לזריזין אי נמי הך שיעורא דקאמר בי קרנתא קאי לית ליה לאמי:

אימתי שלא בשעת ביעורו. פירש הקונטרס אלא בשעת ביעורו בשם ובשעת ביעורו מבלן ואילך ופריך הואיל ובשעת ביעורו השבתתו בכל דבר יומין עד שבע ובקשה לר"ת הימי יומין עד שבע לבערו הא אסקינן לעיל (ד' י:) דגזר ר' יהודה בשעת איסורו לבדוק דילמא אתי למיכל מיניה ועוד שעת ביעורו דמתני' היינו בשם ועוד דמנותר ליף ר' יהודה [1]דאמן בשריפה ונותר אחר ביעורו טעון שריפה וכמו כן אמן ומפר"ת דאלא בשעת ביעורו היינו אחר שם שריב העולם מבערין בשם בתיקון חכמים (ז) ובעם משום דליף מנותר[2] והיינו לאחר איסורו אבל בשעת ביעורו דהיינו בשם כיון שאינה מצוה לבערו אלא מדרבנן השבתתו בכל דבר וכן איתא בירושלמי פרק כל שעה: **ארבע** זמן סעודה לכל היא. לא שיך האי טעמא אלא לענין אכילה אבל לענין עדות לא: רבן

אלא בין יממא לליליא לא טעו אינשי ובדין הוא דניתיב לקמיה טפי אלא שבה' חמה במזרח ובז' חמה במערב תנן ר"מ אומר אוכלין כל ה' ושורפין בתחילת ו' רבי יהודה אומר אוכלין כל ד' ותולין כל ה' ושורפין בתחילת ו' לאביי אליבא דר"מ דאמר אין אדם טועה ולא כלום ניכול כולה שית ולהך לישנא נמי דאמר אדם טועה משהו ניכול עד סוף שית ואביי אליבא דר' יהודה דאמר אדם טועה חצי שעה ניכול עד פלגא רשית ולהך לישנא נמי דאמרת אדם טועה שעה ומשהו ניכול עד סוף ה' (אלא) אמר אביי עדות מסורה לזריזים חמץ לכל מסור ורבא אליבא דר"מ דאמר אדם טועה שתי שעות חסר משהו מתחילת ה' לא ניכול ה' חמה במזרח וז' חמה במערב אי הכי בשית נמי ניכול אמר רב אדא בר אהבה שית יומא בקרנתא קאי ורבא אליבא דר' יהודה דאמר אדם טועה ג' שעות חסר משהו מתחילת ד' לא ניכול ה' חמה במזרח ושבע חמה במערב וכל שכן ד' אי הכי בה' נמי ניכול [3]תרגמה אביי אליבא דרבא עדות מסורה לזריזים חמץ לכל מסור ורבא אמר לאו היינו טעמא דרבי יהודה אלא רבי יהודה לטעמי' דאמר [4]אין ביעור חמץ אלא שריפה ויהבו ליה רבנן שעה אחת ללקוט בה עצים איתיביה רבינא לרבא א"ר יהודה אימתי שלא בשעת ביעורו אבל בשעת ביעורו השבתתו בכל דבר אלא אמר רבא [5]גזירה משום יום המעונן אי הכי אפילו בארבע שעות נמי לא ניכול אמר רב פפא ד' זמן סעודה לכל היא ת"ר [6]שעה ראשונה מאכל לודים שניה מאכל ליסטין שלישית מאכל יורשין רביעית מאכל פועלין חמישית מאכל תלמידי חכמים ששית מאכל כל אדם והאמר רב פפא רביעית זמן סעודה לכל היא אלא איפוך [7]רביעית מאכל כל אדם חמישית מאכל פועלים [8]ששית מאכל תלמידי חכמים מכאן ואילך כזורק אבן לחמת אמר אביי לא אמרן אלא דלא טעים מידי בצפרא אבל טעים מידי בצפרא לית לן בה אמר רב אשי כמחלוקת בעדות כך מחלוקת בחמץ פשיטא היינו הך דאמרינן הא קא משמע לן [9]שינויי דשנינן שינויא הוא ולא תימא תנאי היא [10]אמר רב שימי בר אשי לא שנו אלא בשעות אבל אחד אומר קודם הנץ החמה ואחד אומר אחר הנץ החמה עדותן בטילה פשיטא אלא [11]אחד אומר קודם הנץ החמה ואחד אומר בתוך הנץ החמה עדותן בטילה הא נמי פשיטא מהו דתימא תרוייהו חדא מילתא קאמרי והא דקאמר בתוך

אלא בין יממא לליליא לא טעו אינשי. ולכתריה יהכינן ליה רביעית חמישית וששית ולבעל ממש יהכינן לקמיה רביעית וחמישית ומניה ולכתריה ששית. ואכתי הוה לן למיתב ליה אלא הא פרש רבי יהודה בהדיה[12] דכין ממש לשבע לא טעו שבחמש חמה במזרח ובשבע במערב. וכל הך טעותא דיהכינן להו ה"מ לאנוליהו ולמפטריהו מקטלא אבל מ"מ משעבר כשהחם אחד מהן באותה שעה לבדה וכשל אחריה מיד בעלה העדות ואפי' לא החם בטעות אלפניו דהא כי אמרו ליה לבעל ג' שלישית ורביעית וחמישית עמנו היית והולרך לומר בשניה היה אלא שטעיתי הרי מחלקה עדותן שאם בשניה היה המעשה אין כאן אלא עד אחד דהא חבירו אמר בחמש ובין שנייה לחמישית לא טעו: **ניכול עד סוף ששים.** דהא מן המורה אינו אסור אלא משעבר שם ורבנן למה [13]הוא דעבוד הרחקה כמידי דלא טעו אינשי ביה: **עדות מסורה לזריזים.** אין אדם בא להעיד על הנפש אלא"כ בקי בשעות לפי שיודע הוא שסופו להדרש בדריסה ומקיריה אבל אמן על הכל מוטל ושאינו בקי בשעות בקי בשעות בעונה בהן: **בחמש חמה במזרח ובשבע במערב.** ומאן אינו אסור אלא בשבע ואין טעות בין חמש לשבע: **אי הכי בשם נמי ניכול.** דהא בשם עדיין לא נעתה חמה לגד מערב אלא באמצע הרקיע וחזיתתה תחתיה בראש כל אדם ואין לו טוה לא לבאן ולא לבאן אלא תחתיו: **יומא.** חמה: **כי קרנתא קאי.** באמצע הרקיע קרובה לבעות למזרח וקרובה לבעות למערב ואין עומדין עליה. ולהכי נקט ליסנא דבי קרנתא ולא נקט בי מיצעי דדרוס קאי לפי שגלגל חמה שחמה סובבת בו עגול הוא ודבר עגול אין חילוק ארבע רוחות ביכר בו ומזרחו מתעגל עד תלי דרומו ותלי לפונו ומיתזי פלגי דרוס בסוף מזרח ולאם מערב: **מפחילה ארבע לא ניכול.** דהא טעי שם וחמש וארבע: ומשני שמעי' ליה לרבי יהודה דאמר בין חמש לשבע לא טעו וכ"ש ארבע: **עדות מסורה לזריזין.** והילכך מודי בה רבי יהודה דלא טעו בין חמש לשבע אבל אמן לכל מסור וטעו ומיהו כולי האי לא טעו ואע"ג דטעו בין תחילת שם לסוף חמש דהיינו שלם שעות לא טעו בין סוף ארבע לתחילת שבע לאסריהו בד' משום שבע אע"ג דאיכא בניר משלם משום דאיכא היכירא בחמה: **ורבא אמר.** טעמא דר' יהודה בחמן לאו משום טעותא היא דלא טעו אינשי בין חמש לשבע כדקאמר חמש חמה במזרח כו' והאי דקאמר תולין כל חמש ר' יהודה לטעמיה דאמר בחידן פירקין (דף כא.) אין ביעור חמץ אלא שריפה הילכך אסרו רבנן באכילתו כדי שיהא לו פנאי לנקט עצים ביתתים ואי שרית ליה כל חמש אינו מזכר אבל עכשיו דתלי ליה רמי אנפשיה ומדכר לנקט: **אימסי.** אני אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה: **אלא בשעת ביעורו.** בתחילת שם וכל שם דאכתי מדאורייתא שרי [14] אבל בשעת ביעורו בשבע שהוא מוחזר מן המורה השבתתו בכל דבר ועוברת זה למה אם אין לו עצים ימתין עד שעת ביעורו ושבתתו בכל דבר: **יום המעונן.** שאין חמה זורחת ואין יכולין לבדוק בחמה: **ומן סעודה לכל היא.** והכל בקיאים בה: לודים ולסטים רעבתנים הן אלא שהליסטים נעורין כל הלילה ושנים שחרית שעה לאשורה ואוכלין בשמיה: **יורשין.** לאו משום רעבתנות אלא הואיל ולא עמלו בו: **כמחלוקת.** דרבי מאיר ור' יהודה בעדות משום דלרבי יהודה טעי אינשי טפי כך מחלוקת כמתניתין נמי בחמץ משום דלר' יהודה טעי אינשי טפי ובין לר' יהודה דלא מרחקי כולי טעותא כדאמרן בעדות לאר שתי שעות ולאר שלם שעות [15] : **משום שיגויא דשנינן.** חמץ לכל מסור דלא תימא תנאי היא כי קשיא לך מתני' דקנהדרין ומתני' דהכא לא תימא תנאי היא אליבא דר' מאיר ור' יהודה דתנא דמתני' סבר לר' מאיר אדם טועה שעה אחת ולר' יהודה אדם טועה שתים ותנא דקנהדרין סבר לר"מ אדם טועה שתים ולר' יהודה שלם אלא ולאי כאותו מחלוקת של שם כך הוא כאן אלא משום דחמץ לכל מסור הוא. א"נ כי קשה לך לר' יהודה דאמר אתם אין טעות בין חמש לשבע משום חמה והכא אמר טעו לא תימא תנאי היא אלא כטעמו שם כך טעמו כאן אלא שחמץ לכל מסור אי נמי משום יום המעונן: **לא שנו.** הך דקנהדרין אלא שהעידו על השעות אבל הוליאו בפיהם שם הנץ החמה אין כאן טעות אלא מזר: **בתוך הנץ.** כשמתחיל הנץ: הלכה

עין משפט נר מצוה

צא א מר"י פ"ח מהל' חמץ הלכה ט:
צב ב טוש"ע א"ח סי' קנז:
ג [טוש"ע שם]:
צג ד מר"י פ"ב מהלכות עדות הלכה ה סמג לאוין טו:

רבינו חננאל

יאקשינן מתניתי' אמאי תאני ר' מאיר אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש, לאביי דאמר אין אדם טועה ולא כלום יאכל עד סוף שש, דהא קיימא לן אך חלק מחצי היום איסורו של חמץ, וללישנא אחרינא דאביי כו', ולרבא אליבא דר' מאיר דאמר אדם טועה שתי שעות, מתחלת חבש לא יאכל. לפה אמר רבי מאיר אוכלין כל ה', וכן לר' יהודה מתחלת ד'. ופריקי בהא אליבא דר' יהודה, הא אוקימי לגבי עדות דלא טעי אינש בין שעה ה' לז', דבה' חמה במזרח ובז' חמה במערב, וכל שכן ד' דודאי לא טעי בד'. ואסיקנא תרגמה אביי בין לדידיה בין אליבא דרבא עדות מסורה לזריזי. חמץ לכל מסור, ולפיכך עבדו רבנן הרחקה, ואתא רבא לאוקומי טעמא דר' יהודה משום דקסבר אין ביעור חמץ אלא שריפה, ונתנו רבריי ראוקמה גזרה משום יום המעונן. אסקינן במחלוקת דר' מאיר ור' יהודה בעדות, דמשום טעותן היא, כך מחלוקת בחמץ, קמשמע לן דשנויא דשנין שנויי נינהו וסמכינן עלייהו. אמר רב שימי בר אשי, לא שנו דטעו אלא בשעות, כלומר אחד אומר כך וכך שעה ביום, [ואחד אומר כך וכך שעה ביום] אבל אחד אומר קודם הנץ החמה, ואחד אומר אחר הנץ החמה עדותן בטלה. כי עדות מכחשת היא, ובענין הזה פירשנו למעלה כי בכל מקום שהטעות דתניה, העדות בטלה היא.

מסורת הש"ס

[1] [שבת נב: וש"נ], [2] [לקמן כא. מ: תמורה לד.], [3] שבת י. [ע"ש], [4] [כתובות לח:], [5] סנהדרין מב., [6] [לעיל יא:], [7] [לקמן מז:], [8] [שם].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ניכול וכו' למה להו דעבוד: (ב) ד"ה לאימתי וכו' מתלוריים' פרי הכ"ר: (ג) ד"ה מתלוקת וכ"ה משום הר"ל: (ד) תוס' ד"ה לאימתי וכו' מכמיס וטעמם משום:

מוסף רש"י

לודים. לומה שקורין קנלי"ם ואוכלי אדם הן והם רעבתנין (שבת י.). יורשין. יוכשי הון כב שלא טרחו כי ואין עסוקים ויושבין בשוק אחר מזונות לעשוק במלאכה (שם). בזורק אבן לחמת. קשה לגוף. ולי נראה לא קשה ולא יפה (שם). לא שנו אלא בשעות. דמר סבר טעי אינש הכי ומר סבר לא טעי כולי האי (סנהדרין מב.). אבל אחד אומר קודם הנץ החמה. סימן מוכרח הוא ואין לטעות בהנץ החמה בתוך שהיא זורחת (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com